

Den gregorianska sången.

Knut Peters: Den gregorianska sången, Skriftserien Svensk gudstjänstliv. N:o 2. Diakonistyrelsens förlag, 1929, 3: 50.

Anmälarerna av Knut Peters i höstas utkomna handledning i den gregorianska sången, tar medvetet och efter moget övervägande risken att för en gångs skull — den första i Tidskriftens historia — om ett recenserat arbete fälla omdömet: detta tillmöteskommer ett faktiskt behov och utfyller en förevarande brist. En överblick över läget just nu betyder omdömet riktighet. Vill man för övrigt göra en överblick över läget på den gudstjänstliga sångens område ger denna "kortfattade orientering i den gregorianska koralens liturgiska och musikaliska värld" den bästa hjälpen.

Den gregorianska sången är — erinrar oss Peters — icke någon obekant storhet för nutidens svenskar. Musiken till den svenska högmässans ordinarium sådan den föreligger i nu gällande Missale är till övervägande grad av gregorianskt ursprung. Vesperale 1914 har framdragit gregorianskt material för tidegudstjänsterna; 1925 års Vesperale bygger på ännu mera gregorianskt utpräglad grund; med uteslutande gregorianskt material arbeta de olika upplagorna av Evangelisk Tidegård. Gregoriansk sång tonar ibland oss. Ingen som har med gudstjänst i Sveriges kyrka att göra, kan undkomma den gregorianska sången.

Men ett rätt tillägnande av denna speciellt gudstjänstliga sång och ett rätt utförande därav lär icke kunna ske utan ett grundligt inträngande i dess väsen. Den gregorianska sången lever i sin egen värld: kyrkotonarternas, den följer sina egna lagar, vilka hava sin källa i den gregorianska sångens ursprungliga uppgift: att vara *gudstjänstlig* sång.

Med detta liturgiskt-praktiska behov av en handledning, som för in i

den gregorianska sången förmåler sig det allmänt musikhistoriska. Intresset även för den allra äldsta musiken är i stigande icke minst genom radions inverkan.

Det har veterligen icke funnits någon handledning i detta ämne här i Sverige tidigare för så vitt man icke vill gå så långt tillbaka som till Laurentius Petri och hans av trycket ännu endast delvis utgivna skrifter. Så mycket mera tacknämlig blir kyrkoherde Peters' bok. I all synnerhet som den framträder i en tid då det arbetas på återuppbyggandet av en liturgisk tradition. Kyrkoherde Peters undersökning ger huvuddragen för detta arbete. Vid dess utdanande måste självfallet aktgivnas på att den gregorianska sången till sitt väsen är gudstjänstlig musik, närmare bestämt liturgisk, vidare på den gregorianska sångartens särskilda lagar. Den som alltså vill deltaga i arbetet på uppbyggandet av den nya gudstjänstliga sångtraditionen måste med nödvändighet äga historisk skolning, enkannerligen liturgi-historisk men ock musikalisk utbildning även på kyrkotonarternas område. Till dessa krav må fogas de nationellt betingade: den gregorianska sångtraditionen måste nyskapas under noggrannt avlyssnande av det svenska språkets egen rytm, tonfall och accentförhållandet — här har mycket syndats —. I den mån sådant är möjligt torde icke allenast nationella skäl tala för en medveten anknytning till den svenska reformationstraditionen. Så mycket mera som dess främste representant: Laurentius Petri att döma av hans efterlämnade verk var en liturgiskt och musikaliskt väl skolad och bildad man.

Ett betydelsefullt led i uppbyggelsearbetet av denna liturgiskt-gregorianska tradition utgör K. Peters arbete. Han bevisar sig äga den grundliga beläsenhet inom liturgiens historia som kräves. Han är lika väl förtrogen med den allmänkyrkliga historien, som den speciella svenska. Ingenting av det som skrivits i fråga om den senare tyckes ha gått honom förbi. Ätminstone ingenting väsentligt. Hans sammanfattande översikt om den svenska utvecklingen efter reformationen torde kunna anses äga ett alldeles särskilt värde.

Icke heller den gregorianska sångens teori är honom främmande. Om detta avsnitt vågar dock anmeldaren icke något omdöme.

Av särskild betydelse är givetvis avdelningen om koralens musikaliska utförande. Här märker man att boken ej är enbart ett skrivbordsarbete, utan att den förbindelse med det levande livet, som i slika fall är en nödvändig förutsättning, föreligger i rikt mått. Anvisningarna betyga för den som övat denna sång, att de äro hämtade ur praxis och avsedda för praxis.

Fast kunskap om och stark kärlek till den gudstjänstliga sången sådan den av ålder framträtt under namn av Cantus gregorianus bär handledningen oförtydligt vittne om. Kunskap äger den att meddela, kärlek förmår den väcka. . De två äro till sist oundgängligt nödvändiga för pånyttfödelsen av den gudstjänstliga sången.

A. Adell.

Tidegårdsgudstjänsternas restaurering.*)

Aposteln Paulus talar i 1 Tim. 4: 5 om huru allt som av Gud blivit människorna givet kan helgas genom Guds ord och genom bön. Vilde vi söka den tanke som ligger bakom den gudstjänstform, som är känd under namnet *tidegård*, skulle vi näppeligen kunna finna den bättre uttryckt än genom dessa Pauli ord. Fornkyrkans fromma fäder, som lade grunden till dessa gudstjänsters ordning och medeltidens gudshängivna människor både inom och utom klostermurarna, som vidare utbildade och fullkomnade dem, vilde just med dem helga dagens olika stunder genom Guds ord och genom bön. De vilde följa apostelens maning: bedjen oavlåtigen. De vilde ha Guds ord till sina fötters lykta och till ljuset på alla sina vägar. Och därför att de kände styrkan i den gemensamma bönen och därför att de erfärit välsignelsen av ordets gemensamma hörande vilde de icke nöja sig med att bedja ensamma, var för sig, och med att ensamma meditera över de Herrens ord som de i sitt minne inpräntat, utan de vilde dagligen komma tillsammans omkring Guds ord och bönen. Så framväxte tidegården av sig själv ur detta hjärtebehov att känna dagens stunder fyllda av det gudomliga ordets och börens helgande kraft — samma hjärtebehov, åt vilket Wallin givit uttryck i den underbara versen:

Ack, låtom oss lova och bedja vår Gud
 När stunderna växla och skrida
 Så skola vi stärkas att hålla hans bud
 Och vaka och tåligen lida.
 Ja, låtom oss verka med allvar och flit
 Så länge oss dagen förunnas.

*

Tidegården är alltså koncentrerad kring de tvenne medelpunkterna: Guds ord och bönen. I ordet talar Herren till de sina och i bönen låta

*) Föredrag hållet i Stockholms prästsällskap den 7 jan. 1931.